

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто основні питання МСФЗ їх особливості та значення для розкриття інформації для суб'єктів господарювання, які складають фінансову звітність для зовнішніх та внутрішніх користувачів. Розкрито порядок, терміни й особливості переходу вітчизняних суб'єктів господарювання на МСФЗ.

Аннотация. Рассмотрены основные вопросы МСФО особенности и значение в раскрытии информации для субъектов хозяйствования, которые составляют финансовую отчетность для внутренних и внешних пользователей. Раскрыты порядок, срок и особенности перехода отечественных субъектов хозяйствования на МСФО.

Annotation. The basic issues of International financial reporting standards (IFRS), their peculiarities and value in revealing the information for economic entities that make the financial reporting for internal and external users are considered. The procedure, terms and features of transition of domestic economic entities to IFRS were revealed.

Ключові слова: фінансовий облік, міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), національні стандарти бухгалтерського обліку, глобалізація.

У наш час досить актуальною проблемою є організація впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Розвиток ринкових відносин в Україні призводить до необхідності переходу на визнані міжнародні принципи фінансової звітності.

Вихід українських підприємств на міжнародні ринки капіталу безпосередньо залежить від прозорості та достовірності фінансової звітності. Реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів, створення нової нормативної бази бухгалтерського обліку вимагає вирішення цієї проблеми на національному рівні.

В Україні національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) мають відповідати міжнародним стандартам фінансової звітності, які постійно переглядаються та доповнюються.

Упровадження цих стандартів є необхідною умовою активного розвитку країни та її співпраці з зарубіжними країнами з розвинутою економікою.

Проблеми впровадження МСФЗ в Україні висвітлювались у працях багатьох відомих науковців: С. Голова, В. Казмирчука, О. Концура, В. Костюченка, Л. Нишенка, В. Швеця та ін. Вчені розглядали питання гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також визначення основних напрямів удосконалення бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародного досвіду. Також актуальними є проблеми шляхів запровадження МСФЗ у державний сектор та адаптації вітчизняної системи бюджетного обліку до їх вимог. Однак на даному етапі поки що не було досягнуто консенсусу щодо найбільш ефективних шляхів упровадження МСФЗ в Україні.

Метою статті є визначення основних проблем та позитивних наслідків, якими супроводжується застосування МСФЗ в Україні у результаті його законодавчого закріплення.

Об'єктом даної статті є процес впровадження МСФЗ в Україні, предметом – особливості переходу до МСФЗ та вирішення проблем, що його супроводжують.

Упровадження МСФЗ потребує тривалого часу й значних зусиль.

Протягом останніх десяти років Україна досягла значного прогресу в напрямі наближення діяльності учасників своїх фінансових ринків до міжнародних стандартів. Україна зробила перші кроки по переходу на МСФЗ у 1998 р., коли Постановою КМУ від 28.10.1998 р. № 1706 була затверджена Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів. З 1997 р. переклад на українську мову і публікацію здійснює за ліцензійною угодою Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України.

Важливим кроком у розробці нової стратегії розвитку бухгалтерського обліку в Україні стало затвердження наказом Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73 нового НП(С)БО 1 на заміну П(С)БО 1, 2, 3, 4 та 5, які окремо визначали порядок подання кожної з основних форм фінансової звітності.

Зміни призначені наблизити облік та подання фінансової звітності за національними стандартами до міжнародних стандартів обліку. Отже, нове Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Нове НП(С)БО 1 отримало "підвищення у статусі" – стало "національним" [1].

Усі вимоги до основних форм фінансових звітів прописані у П(С)БО 1, а форми наводяться у його додатках.

Додаток 1 до П(С)БО 1 містить форми:

Баланс (Звіт про фінансовий стан);

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи);

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом);

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом);

Звіт про власний капітал (Звіт про зміни у власному капіталі).

Додаток 2 до П(С)БО 1 – аналогічні форми для консолідованої фінансової звітності.

Згідно з новими правилами підприємства можуть додавати статті з переліку, наведеного у додатку 3 до П(С)БО 1, у разі якщо інформація, що буде там відображена, відповідає таким критеріям, як суттєвість та можливість достовірної оцінки [2].

Суб'єкт господарювання може використовувати інші назви звітів, окрім запропонованих у міжнародних стандартах. Міжнародні стандарти дозволяють, щоб валютою подання суб'єкта господарювання, що звітує, була будь-яка валюта. Як правило, це функціональна валюта, у якій здійснюються розрахунки. Міжнародні стандарти не визначають обов'язковий формат звітів, але містять вимоги щодо розкриття мінімального переліку певних обов'язкових статей кожного з них.

В Україні застосовуються Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, але існують також суб'єкти господарювання, які застосовують МСФЗ. Перелік суб'єктів наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Терміни переходу на МСФЗ (МСБО) [3 – 5]

Дата	Суб'єкти господарювання, які застосовують МСФЗ
1	2
3 01.01.2012 р.	МСФЗ застосовують: 1) обов'язково: публічні акціонерні товариства; банки; страхові компанії. 2) добровільно: інші підприємства (суб'єкти господарювання, крім бюджетних установ)

Закінчення табл. 1

1	2
3 01.01.2013 р.	Застосування МСФЗ стане обов'язковим для видів діяльності: надання фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення; недержавне пенсійне забезпечення
3 01.01.2014 р.	Застосування МСФЗ стане обов'язковим видів діяльності: допоміжна діяльність у сферах фінансових послуг і страхування

Найбільш суттєва відмінність МСФЗ від П(С)БО – увага до деталей. Крім форм фінансової звітності, практично ідентичних вітчизняним, МСФЗ передбачає велику кількість приміток, що детально розкривають суть операцій. Наприклад, у П(С)БО відсутній звіт, що розкриває інформацію в розрізі сегментів бізнесу, немає вимог про розкриття інформації про суми невикористаних кредитних коштів, про виділення сум, що відносяться до часток участі в спільній діяльності, МСФЗ містять більш докладні вимоги до розкриття інформації про облікову політику і т. д.

МСФЗ орієнтовані на відображення об'єктивної інформації про поточний фінансовий стан компанії. В їх основі лежать дані про справедливу (ринкову) вартість активів і зобов'язань. Формування політики оцінки активів і пасивів по МСФЗ є найбільш трудомістким завданням при переході на міжнародні стандарти.

МСФЗ у нашій країні впроваджуються, в тому числі за сприяння різних професійних організацій. У травні 2012 р. укладено "Меморандум про співробітництво та координацію дій щодо використання в Україні міжнародних стандартів фінансової звітності [6].

Основними завданнями положення є:

координація діяльності у сфері застосування МСФЗ в Україні для формування єдиних підходів до застосування МСФЗ;

постійний моніторинг застосування МСФЗ за спеціальною методикою, розробленою Міністерством фінансів України за участю Сторін Меморандуму;

участь у формуванні та реалізації заходів щодо застосування МСФЗ в Україні;

співробітництво при здійсненні інформаційної підтримки застосування МСФЗ;

активна участь у проведенні інформаційних заходів (конференції, круглі столи, семінари тощо) з питань застосування МСФЗ та ін.

Трансформуючи фінансову звітність, чи переходячи на міжнародні стандарти, керівники та бухгалтери підприємств зіткнулися не з однією проблемою. Загалом усі проблеми можна поділити на дві групи: методологічні та організаційні. Складові дані цих проблем наведені у табл. 2.

Складові дані проблем при трансформації фінансової звітності

Група проблем	Проблема
Методологічного характеру	Неузгоджені форми податкового законодавства з МСФЗ
	Людський фактор – у випадку формування звітності та недостатності пояснень у МСФЗ
	Національні стандарти підпорядковані податковій системі
Організаційного характеру	Необхідність вибору структур, що будуть здійснювати реформування
	Відсутність структур, які б взаємодіяли з Комітетом МСФЗ
	Проблеми організації контролю за впровадженням та застосуванням МСФЗ

Але найбільшою проблемою є відсутність кваліфікованих кадрів, які не лише знають МСФЗ, але й можуть застосувати їх на практиці. Кожному суб'єкту господарювання потрібен бухгалтер для складання внутрішньої та зовнішньої звітності та підготовки податкових декларацій. Фахівці із знанням П(С)БО потрібні, зазвичай, публічним компаніям, компаніям з управління активами (КУА), банкам та інвестиційним фондам різних видів. Порівняно із загальною кількістю комерційних підприємств України таких компаній небагато. Зважаючи на те, що лише декільком сотням організацій в Україні потрібні фахівці із знанням П(С)БО, попит на них, порівняно із загальною кількістю бухгалтерів, невеликий.

У зв'язку з тим, що знання МСФЗ не є обов'язковими в нашій країні, небагато і фахівців з відповідною кваліфікацією. Аудитори з такою кваліфікацією в Україні працюють переважно у великих міжнародних аудиторських фірмах. У результаті, більшість українських аудиторів не навчається представляти фінансову звітність відповідно до МСФЗ [6].

Але, слід зазначити, що в Україні зроблено перші кроки в напрямі вирішення цієї проблеми. В Україні діють курси підвищення кваліфікації частині застосування МСФЗ та сертифікаційні програми, в тому числі, міжнародні. Незалежна асоціація українських банків (НАБУ), поряд з іншими організаціями також бере активну участь у координації та інформаційній підтримці переходу банків на МСФЗ. Так, у жовтні 2012 р. асоціацією було організовано нараду та семінар для Голів Правління банків-членів НАБУ на тему "Наслідки запровадження МСФЗ з точки зору бізнесу" [7].

Таким чином, для того, щоб створити належні умови здійснення облікового процесу необхідно провести низку заходів:

забезпечити фінансову підтримку процесу переходу на МСФЗ;

забезпечити інформаційну підтримку застосування МСФЗ;

створити умови для навчання й надання консультацій щодо особливостей ведення обліку за міжнародними стандартами (проведення практичних семінарів, розробка концепції професійного навчання і підвищення кваліфікації бухгалтерів та аудиторів);

створити ефективний механізм контролю за дотриманням МСФЗ.

Запровадження МСФЗ в Україні супроводжується труднощами організаційного, фінансового та кадрового характеру. Однак існує багато переваг складання фінансової звітності за міжнародними стандартами. Напрямами подальших досліджень у даному напрямі є вивчення теоретичних та практичних аспектів процесу організації обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності на підприємстві.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": Наказ Мінфіну від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. 2. Нові форми фінансової звітності: Баланс, Звіт про фінрезультати та інші [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.dtkk.ua. 3. Про застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності: Спільний лист НБУ, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/. 4. Про внесення змін до Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/. 5. Прокопенко В. Імміграція в МСФЗ: нова хвиля / В. Прокопенко // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – № 56. – С. 17–19. 6. Хілл Б. Порівняння національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України з МСБО / Хілл Б. – К., Україна, 2010. 7. МСФЗ. Впровадження МСФЗ: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nabu.com.ua//Analytics/MSFO.pdf.